

MACHIEL HOEK

Het meisje
DAT DE wereld
veranderde

VOORWOORD

BÁM!

Mijn grote val kan ik me van seconde tot seconde herinneren.

Het was niet alleen mijn val, maar ook die van anderen.

En dat was *mijn* schuld.

Ik had een ca-tas-tro-fa-le fout gemaakt.

Een fout die niet meer te herstellen was.

Op dat moment stortte mijn wereld in elkaar.

En de wereld van anderen. Ik zag het gebeuren en ik had het veroorzaakt.

Ik wist het en ik had er geen enkele rechtvaardiging voor. Ik wilde echt niet dat dit

gebeurde. Maar door omstandigheden, mijn keuzes en mijn acties had zich nu deze ramp ontvouwen.

En een ramp, een drama, dat was het.

Je zult nu vast heel graag willen weten wie ik ben en wat ik heb gedaan. Maar dat heeft geen zin. Ga er maar van uit dat het jou ook had kunnen gebeuren, dat jij mogelijk dezelfde keuze als ik had gemaakt. Niet omdat je slecht bent, maar omdat je een mens bent. Net als ik.

De kans bestaat dat je me kent of van me hebt gehoord. Dan weet je ook wat ik heb gedaan.

Mogelijk ben je daarom heel erg kwaad op me.

Ik was ziedend op mezelf.

De schuld, de schaamte, het verdriet en de pijn die ik voelde, waren onbeschrijflijk. Ook nu kan ik er nog geen woorden aan geven, het was te extreem. Ik heb gehuild, gekrijsd, geschreeuwd, mezelf vervloekt, gekrabd en

gebeten. Ik kon niet meer met mezelf leven, in de wetenschap dat ik andere levens onherstelbaar had geschaad, sommige zelfs totaal had verwoest.

Op alle vlakken stortte ook mijn leven in. Ik verloor mijn partner, mijn kinderen, mijn ouders, mijn werk, mijn vrienden. Niemand wilde meer met mij te maken hebben. En ik had het verdiend, ik wist het, maar toch. Toch verlangde ik af en toe vurig naar één iemand die er nog voor me zou zijn. Op wie ik zou kunnen leunen. Iemand die onvoorwaardelijk van me zou blijven houden. Iemand die me kon zeggen dat het ooit weer beter zou worden. De enige die die rol nog zou kunnen vervullen, was ikzelf. Maar ik was de dader en ik had nergens meer recht op.

Ik voelde me steeds dieper vallen, in een donkere, bodemloze put. En waar het naartoe zou gaan, dat was mij wel duidelijk aan het worden. Ik had geen andere keuzes meer.

De dag kwam waarop ik had besloten om die laatste keuze uit te gaan voeren. Tijdens de wandeling naar de plek waar het zou gaan gebeuren, keek ik terug op mijn leven en probeerde er de reden van te ontdekken.

De reden waarom alles gegaan was zoals het was gegaan. De reden waarom ik zo veel mensen pijn had gedaan. Was er één goede reden waarom ik leefde?

In gedachten ging ik naar het moment waarop alles was begonnen. Daar werd een hulpeloos, lief wezentje geboren. Dat wezentje, dat baby'tje, dat was ik. En dat mensje had geen enkel kwaad in zich; ik wilde alleen maar dat er van me gehouden zou worden. Het cliché is waar: als een film in mijn hoofd zag ik het kleine baby'tje opgroeien. Ik beleefde opnieuw de pijn die ik al vroeg had gevoeld, het verdriet, het gemis, de verwarring. Op andere momenten zou ik er kwaad of verdrietig om zijn geworden, maar op deze laatste dag van

mijn leven kon ik alleen maar met compassie naar alles en iedereen kijken. Ik zag dat mijn ouders oprecht deden wat in hun ogen goed was. Ook hun ouders, mijn opa's en oma's, hadden dat gedaan. Ze worstelden met dezelfde uitdagingen, dezelfde vragen, dezelfde pijn. Ze konden niet anders dan wat ze deden. Natuurlijk hadden ze ieder moment een keuze om het anders te gaan doen, maar dat wisten ze oprecht niet. Ze waren er niet mee bezig en ze werden er niet toe gedwongen. En ook ik had in mijn leven ieder moment de keuze kunnen maken om het anders te doen. Maar ook ik wist dat niet. Ik dacht aan alle mensen die mij pijn en verdriet hadden gedaan. En ik dacht aan alle mensen die ik pijn en verdriet had gedaan. Ik zag al hun gezichten en voelde hoe zij zich voelden. Door mij, door wat ik had gedaan. Ik viel neer op mijn knieën in het gras en begon te huilen. Ik huilde om mijn kinderen, om mijn ouders, om degenen die ik

zo veel verdriet had gedaan, om mijzelf. Het deed steeds meer pijn en mijn hoofd leek te ontploffen. De hete tranen bleven stromen, ik huilde hysterisch en maakte geluiden waarvan ik niet wist dat ze bestonden. Ik huilde om iedereen, om de wereld, om het leven, om de dood.

Er ging een flits door mijn hoofd. En op dat moment raakte ik de bodem van de put waarin ik nog steeds dieper aan het vallen was. *Rock bottom*. Verbaasd stopte ik met huilen. Mijn eerste gedachte was: dit voelt sterk! Op dat moment begon een merel in het gras vlak voor me te fluiten. Het klonk als engelengezang. Een zonnestraal verwarmde mijn gezicht. Ik rook de geur van gras en aarde. Ik opende mijn ogen en zag niets dan schoonheid om me heen. De wereld openbaarde zich opnieuw aan me, via al mijn zintuigen, op een manier die ik nog nooit had ervaren.

Ik voelde mijn hart kloppen, ik voelde de kracht van dit *rock bottom* en ik merkte dat het mijn eigen kracht was. Op dat moment besloot ik een andere keuze te maken. Ik besloot de rest van mijn leven te gaan leven. Ik wilde herstellen wat ik kon herstellen, donker naar licht omvormen en ergens een soort zin geven aan het leed dat ik had veroorzaakt.

En sindsdien doe ik dat iedere dag. Dat klinkt misschien wel heel makkelijk, maar het rare is: dat is het ook. Voor mij. Nu. Vanuit het dieptepunt waar ik zat, waar het niet erger kon en vanuit de ervaring die ik had, kon ik vanaf dat moment alleen maar stralen.

Ik kwam in een wereld die ik eerder niet kende, niet herkende. Een wereld waarin alles klopt, letterlijk en figuurlijk, dat was waar Machiel me aan hielp herinneren. Dit boek is voor mij herkenning, herinnering en *eye-opening*. Ik wist heel goed wat Lisa's vader had meegemaakt. Ik onderging dezelfde ervaring als

haar opa. Ik ontdekte het geheim waar Lisa in dit boek naar zoekt.

Vanuit mijn nieuwe wereldbeeld ontstond mijn nieuwe zelfbeeld en heb ik mezelf kunnen vergeven. Voor het eerst in mijn leven hou ik onvoorwaardelijk van mezelf.

Ik wil je graag uitnodigen om je open te stellen voor dit nieuwe wereldbeeld. Om jezelf de vraag te stellen: *wat betekent het voor mij als het klopt dat alles klopt?*

Anoniem

1 – HET VALLEN

BÁM!

En de tijd stopte.

Het was donker, stil en een tienermeisje zweefde in een zalig niets. Het was alsof ze hier al eens eerder was geweest, ze herkende, ja, wat eigenlijk? Er was niets, maar toch voelde het zo vertrouwd, zo oer, alsof het zo hoorde.

Niets dus... maar wat of wie was zij dan? Het verbaasde haar dat deze vraag opkwam. Wie stelde die vraag eigenlijk? *Wie ben ik? Wat ben ik?* Dit zette de volgende gedachtestroom in haar hoofdje in gang: *Als er niets is en ik ben er wel, dan ben ik de enige. Dan ben ik dus alles, want verder is er niets. Behalve ik is er niets en niemand anders. Maar waarom ben ik er dan? En hoe kan ik die vraag nou in mijn eentje beantwoorden?*

Met die vragen verliet ze het zalige niets en leek de tijd weer langzaam van start te zijn gegaan.

Lisa voelde een paar prikkels in haar lichaam, maar het leek erop dat ze alles los van elkaar kon voelen. Alsof ze kon kiezen wat ze wilde ervaren. Als ze met haar aandacht naar haar gezicht ging, voelde ze de koele, natte tegel waar haar rechterwang op lag. Ging ze naar beneden in haar lichaam dan kon ze haar rechterhand voelen, die deed pijn en rustte in een plasje regenwater. Ze wilde de pijn niet voelen en ging terug naar haar gezicht, maar toen merkte ze dat er bloed uit haar neus stroomde en ze proefde de ijzerachtige smaak in haar mond. Toen leken haar oren wakker te worden en hoorde ze de regendruppels die op haar en om haar heen vielen; het klonk als een bijzonder soort applaus, een aansporing. Op dat moment voelde Lisa de volledige pijn in haar gezicht en daarmee ook de schrik van haar val. Ze voelde de bekende steek vanuit

haar hartstreek naar haar keel schieten, waarna haar mond zich als vanzelf opende en een eerste huil ten gehore bracht. ‘Lisa! Liefje, gaat het?’ hoorde ze haar moeder in de verte bezorgd roepen. De pijn werd heviger en Lisa voelde hete tranen uit haar ogen stromen.

Nog steeds gebeurde alles in slow motion en het leek nu alsof er twee Lisa’s waren: een lichaam dat op de grond lag en dingen voelde en een zwevende gedachte die los van haar lichaam was en kon waarnemen. Deze waarnemende Lisa vroeg zich van alles af. Zou het verstandig zijn om te proberen op te staan? Of zou ze beter nog een tijdje kunnen blijven liggen? Wat was pijn eigenlijk? En wat was nou ook alweer de reden dat ze zichzelf had laten vallen?

De ‘echte’ Lisa hilde nu voluit, maar toch hoorde ze dat haar moeder naar haar toe rende. Toen werd ze ineens door warme, stevige mannenhanden opgetild.

Meteen daarna voelde ze ook de handen van haar moeder om zich heen en op dat moment versnelde de tijd weer naar haar normale tempo. Haar moeder en opa hielden haar stevig vast, gaven haar kusjes en fluisterden troostende woordjes. *Pijn leidt tot troost*, was nog de laatste gedachte van de om haar heen zwevende, waarnemende Lisa. Op het moment dat de echte Lisa diep uitademende, was ze weer één. In de armen van haar opa en moeder voelde het bijna als in het zalige niets waar ze zojuist was geweest.

Ze wilde niet dat dit gevoel ophield maar na een paar minuten liet haar moeder los en begon opa, sterk als altijd, haar over het lange pad naar de voordeur van de boerderij te dragen. ‘Jij moet altijd weer een bijzondere entree maken,’ zei hij terwijl hij haar vrolijk aankeek. Ze lachte een beetje en toen ze bij het licht van de boerderij kwamen, keek ze in de liefste stralende blauwe ogen die ze kende.

--

Terwijl ze aan de eettafel zat, met een zakje met ijsklontjes tegen haar gezicht, keek Lisa toe hoe haar moeder en opa, behoorlijk natgeregend, haar tassen uit de auto naar binnen brachten. ‘Dit is alles,’ kon Lisa haar moeder in de gang tegen opa horen zeggen. ‘Ze maakte zich een beetje zorgen over hoe ze zich hier kan vermaken de komende dagen, dus ze heeft heel veel bij zich. Ik kan het niet goed inschatten, ze zit nu op de middelbare school, maar regelmatig gedraagt ze zich nog als een klein afhankelijk meisje en gaat er iets fout, zoals daarnet.’ ‘Ach, ze is dertien, dat hoort bij die leeftijd,’ zei opa met zijn warme, donkere stem. ‘En vergeet niet dat ze regelmatig ook de wijsheid heeft van een volwassene.’ Lisa’s moeder knikte. ‘Ik vind het heel vervelend om haar hier nu zo achter te laten, met haar pijn en die wonden in haar gezicht.’ ‘Het komt helemaal goed,’ zei opa, ‘wanneer je haar

zaterdag weer komt ophalen, zul je geen schrammetje meer zien.'

Haar moeder liep de woonkamer binnen en omhelsde Lisa stevig. 'Het gaat goed mam,' zei Lisa en ze keek haar moeder geruststellend, bijna volwassen aan. 'Ga maar en maak je over mij geen zorgen.' Ze zag dat haar moeders ogen een beetje vochtig werden. 'Toe dan maar, ik laat jullie tweetjes alleen,' zei haar moeder. 'Wees voorzichtig en veel plezier lieverd.'

'Dááág,' riep Lisa in de deuropening, zwaaiend naar haar moeder terwijl ze wegreed, terug naar hun appartement in Amsterdam.

--

Opa kwam de keuken uit en had een potje honing bij zich. Lisa keek hem vragend aan. 'Dit is voor de wondjes op je gezicht,' verklaarde hij. 'Als we er wat van deze bijzondere honing op smeren, zijn ze binnen een paar dagen genezen.' Lisa ging weer aan de

eettafel zitten en opa begon de gehavende plekken op haar gezicht voorzichtig in te smeren. Het voelde verzachtend. Opa was klaar en keek haar aan. ‘Waarom liet je jezelf daarbuiten zo vallen?’ vroeg hij.

Lisa voelde meteen het bekende stroomstootje bij haar hart. *Hoe kon hij dat weten?* Het verbaasde haar ook weer niet echt, want opa wist dit soort dingen gewoon; hij had het ook altijd door wanneer ze zich verdrietig voelde.

‘Wat is er gebeurd, prinses? Wat gaat er niet zo lekker in jouw leventje?’

Op dat moment begon Lisa te huilen. Opa sloeg zijn armen om haar heen, knuffelde haar en wiegde haar langzaam van links naar rechts en weer terug.

‘Je kan me alles vertellen,’ fluisterde hij in haar oor. ‘Door het met me te delen zul je je al beter voelen, dat weet je al lang.’

Lisa knikte en begon met horten en stoten te praten.

‘Ik voel me zo alleen. Het lijkt wel alsof iedereen tegen me is. Susan wil niet meer met me omgaan. Ze schaamt zich voor me omdat ik nog zo klein ben. Zij is nu veel langer dan ik en iedereen in de klas vindt haar leuk. Ze vertelt allerlei dingen over me die niet waar zijn en nu pest bijna de hele klas me.’

‘Ai ai ai,’ zei opa, terwijl hij haar nog steeds knuffelde en wiegde. ‘Susan is volgens mij je beste vriendin, toch?’

Lisa schudde haar hoofd. ‘Wás,’ zei ze zachtjes.

‘En wat is er nog meer aan de hand?’ vroeg opa, ook met een zachte stem.

‘Nou, mama behandelt me als een klein kind. Ik wil dingen zelf doen, op mijn manier, maar dat mag niet van haar. Mijn vriendinnen en de anderen in mijn klas mogen veel meer dan ik:

's avonds de stad in, laat thuiskomen, zelf met de trein gaan, al dat soort dingen. En dus ben ik in hun ogen een kleuter die niks mag en waarmee ze niet meer willen omgaan.'

'Dat is heel rot,' zei opa meevoelend, 'ik weet er alles van. En volgens mij is er nóg iets waar je verdrietig door bent?'

Lisa was even stil. 'Ik mis papa en wilde dat we gewoon weer met z'n drieën samen konden wonen,' zei ze zachtjes. 'En ik mis oma.' Nu was opa even stil. Hij stopte met haar heen en weer te wiegen en drukte haar dicht tegen zich aan.

Na een paar minuten zei opa, met een speciale ondertoon: 'Heb je wel zin in onze komende dagen samen?'

Lisa keek naar hem op, met nog een beetje vochtige ogen. 'Opa, ik hou heel veel van jou en ik vind het echt heel fijn om bij je te zijn...' Ze pauzeerde even... 'Maar hier ben ik alleen met

jou. Er zijn hier geen andere kinderen waar ik iets mee kan doen en verder is er hier alleen maar tuin en weiland. Dus ik ben bang dat ik me de komende dagen ga vervelen en me dan alleen voel.'

'Dus dat zijn bij elkaar allemaal redenen waarom je jezelf daarbuiten hebt laten vallen,' zei opa met een glimlach. Lisa keek beschaamd naar beneden en knikte lichtjes. 'Ik weet niet waarom, maar ik móest gewoon vallen,' zei ze bijna fluisterend.

Opa's glimlach werd groter. 'Bravo meissie,' zei hij met een krachtige stem.

Lisa keek hem met een verbaasde en vragende blik aan.

'Ik ben onder de indruk,' verklaarde opa zich nader. 'Je hebt je diepste verdriet en frustraties met me gedeeld, je probeerde mij niet verdrietig te maken, maar uiteindelijk heb je je zorgen over ons komende vakantieweekje

eerlijk uitgesproken, én je wist dat ik begrijp dat je jezelf, half-expres, hebt laten vallen toen je onderweg was van de auto naar de voordeur. Dat is indrukwekkend omdat je eerlijk, puur en gevoelig bent.'

'Ben je niet kwaad of teleurgesteld?' vroeg Lisa voorzichtig.

'Integendeel,' zei opa met luide, enthousiaste stem. 'Jij kan mij nooit teleurstellen of kwaad maken, onthoud dat alsjeblieft. Nee, ik ben juist blij dat je je bij mij genoeg op je gemak voelt om deze gevoelens met me te delen. En ik zou natuurlijk je opa niet zijn als ik niet zou proberen je met dit alles te helpen.'

Lisa rolde met haar ogen. 'Ik weet het opa en dat is echt heel lief, maar je kunt Susan niet veranderen en ook niet de andere kinderen in mijn klas; je kunt mama niet veranderen, zodat ze me ineens meer zelf durft te laten doen, je kunt het niet veranderen dat ik papa

en oma mis en je kunt ook niet zomaar wat andere kinderen hier in de buurt voor me regelen.’

‘Je hebt volledig gelijk,’ zei opa enthousiast. Hij leek zelfs wel opgewonden. ‘Je bent echt heel wijs, wist je dat? Ik ga nu een kopje thee voor ons beiden zetten voordat we je naar boven brengen. Het wordt al best laat.’

Nadat opa naar de keuken was gelopen, zat Lisa nog steeds aan de eettafel, met een verbaasde blik op haar gezicht. Wat bedoelde opa nou zojuist? Werd hij een beetje gek? Ze had gisteren de film *Alice in Wonderland* gezien en ze stelde zich opa als de gekke hoedenmaker voor. Ze giechelde. Op dat moment voelde ze Sara, opa’s poes, langs haar rechterbeen strijken, en ze begon haar te aaien.

Toen opa terugkwam met een pot thee, schonk hij Lisa en zichzelf een grote kop in en ging aan

de andere kant van de eettafel zitten. ‘Waarom zei je daarnet dat ik zo wijs ben?’ wilde Lisa weten terwijl ze voorzichtig een eerste slokje van haar hete thee nam. Kamillethee proefde ze, de thee die oma altijd voor haar maakte. Ze begon zich warm te voelen.

‘Ik zei dat omdat jij je realiseerde dat ik je beste vriendin, je klasgenoten of je moeder niet kan veranderen. Het is heel wijs om je dat te realiseren.’

Lisa keek hem niet-begrijpend aan. ‘Ik zou toch juist niet goed wijs zijn als ik dacht dat je dat wel kon?’

Opa besteedde geen aandacht aan haar onbedoelde sarcasme en vervolgde: ‘Je zult wel gaan inzien waarom dat wijs is. Een vraag: dat gedoe met Susan, voelt het alsof er iets is veranderd dat je niet kan beïnvloeden of beheersen, terwijl je uit alle macht juist wil dat het niet verandert?’

Lisa knikte.

‘En met je moeder, voelt het alsof er juist helemaal niets verandert, wat je ook probeert, terwijl je het juist wanhopig zou willen veranderen?’

Lisa knikte weer.

‘En dat je hier geen vriendinnen hebt en dat je papa en oma mist; voelt dat alsof je weet dat het niet anders is, maar je zou het wel heel graag anders willen?’ Natuurlijk knikte Lisa een derde keer vol overtuiging.

‘Dus van de dingen die veranderen zou je willen dat ze hetzelfde blijven en tegelijkertijd zou je van de dingen die hardnekkig hetzelfde blijven, willen dat ze veranderen...’

Lisa dacht even na en knikte een vierde keer, nu meer bedachtzaam.

‘Het betekent dat je opgroeit, dat je groter wordt,’ zei opa met een brede lach.

‘Als dit opgroeien is, dan blijf ik liever jong en klein,’ antwoordde Lisa pruilend. ‘De leuke dingen verdwijnen en de vervelende dingen blijven. Is dát waar ouder worden over gaat?’

Opa knikte. ‘Voor de meeste mensen is het dat inderdaad precies.’

‘Maar ik bèn niet de meeste mensen,’ zei Lisa kwaad en ze sloeg met haar platte handen op tafel.

‘Dat is inderdaad niet hoe opgroeien zou moeten voelen, maar de meeste mensen hebben nog nooit het geheim van het leven ontdekt.’

Lisa trok haar wenkbrauwen op. ‘Het geheim van het leven? Is er een geheim van het leven?’ Opa knikte. Lisa werd enthousiast. ‘Kan dat geheim mij helpen?’ Opa knikte weer.

Lisa was even stil. ‘Ik denk dat je me niet gaat vertellen wat het geheim is, of wel?’

‘Waarom denk je dat het een geheim is?’ vroeg opa. ‘Stel dat je een leuke of spannende film kijkt, zou je tijdens die film dan al willen weten hoe het afloopt, dat iemand je dat vertelt?’

Lisa dacht even na. ‘Nee, eigenlijk niet, want dan is de film niet meer zo leuk of spannend.’ ‘Precies,’ knikte opa. ‘Met het geheim van het leven is het net zo; als iemand je dat zomaar vertelt, dan mis je de ervaring van het zelf ervaren en ontdekken. Sterker nog: dan is het geheim eigenlijk niet zo krachtig, want je hebt het niet zelf ontrafeld.’

Lisa dacht even na. Haar schouders zakten wat. Ze keek een beetje teleurgesteld.

‘Wat is er?’ vroeg opa geamuseerd.

‘Nou, je zei dat ik opgroeï, dat ik groter word en dat dat net zo gaat als bij de meeste mensen tenzij ik het geheim van het leven ontdek, maar je wil me niet vertellen wat dat is.’

‘Herinner je je nog de regels die ik je tijdens ons vorig samenzijn heb geleerd?’

Lisa knikte: ‘Regel 1: *Als ik iets wil, dan zal ik er zelf iets voor moeten doen.* Regel 2: *Ik zal het eerst zelf proberen.* Maar ik weet niet wat ik moet of kan doen. Dus dan komt regel 3: *Als ik niet weet wat ik moet doen dan vraag ik om hulp.* Maar dat heb ik net gedaan; ik heb je gevraagd wat het geheim van het leven is en je wil het me niet vertellen, dat snap ik nu wel hoor.’

‘Herinner je je ook de vierde regel?’

Lisa dacht na. ‘Oh ja. *Als de reactie niet helpt, denk dan na of je misschien de vraag anders kunt stellen.*’ ‘En...’ vroeg opa, ‘zou je dat kunnen?’

‘Ehm... ja, natuurlijk,’ zei Lisa en haar gezicht klaarde op. ‘Opa? Wil je mij misschien *helpen* om het geheim van het leven zelf te ontdekken?’

Opa knikte tevreden. ‘Heel goed. Natuurlijk wil ik dat. Ik kan je dingen laten ervaren, zodat je het geheim zelf kunt ontsluiten, maar ik moet je wel waarschuwen,’ zei hij en zijn blik werd serieus terwijl hij Lisa doordringend aankeek. Hij pauzeerde even en sprak toen met een lagere stem: ‘Dit geheim zal jouw beeld van de wereld en van jouw leven ingrijpend veranderen. Jouw wereld en leven zullen niet meer hetzelfde zijn als je het geheim hebt ontdekt. Is dat écht wat je wilt?’

Lisa zette een denkgezicht op. ‘Als het betekent dat ik moet kiezen tussen aan de ene kant leuke dingen die verdwijnen en vervelende dingen die blijven en aan de andere kant dat mijn wereld op z’n kop wordt gezet, dan ja, dan wil ik dat natuurlijk.’

‘Schitterend, de woorden die je gebruikt: *je wereld op z’n kop zetten*; dat is in zekere zin precies wat er zal gebeuren. Realiseer je wel dat dit een project zal zijn waarin we alle tijd

van de komende dagen nodig zullen hebben. Dat betekent dat we een hoop dingen samen zullen doen. Wil je dat project aangaan?’

‘Ja natuurlijk,’ riep Lisa uit.

‘Dan is het nu tijd voor jou om te gaan slapen, prinses.’

--

Een kwartier later lag Lisa op de zolderkamer in het logeerbed en keek wat om zich heen. Ze herinnerde zich de momenten dat ze hier vroeger lag, dat oma haar kwam instoppen en nog een verhaaltje ging voorlezen. Die fijne herinnering bracht een warme tinteling in haar lichaam teweeg en het leek even alsof oma weer net als vroeger naast haar bed stond. Op dat moment hoorde ze de traptreden kraken en ze slaakte een gilletje van schrik. Natuurlijk wist ze wel dat het opa was die de trap opkwam, maar oma leek op dat moment even héél echt.

‘Ik wilde je nog even welterusten komen wensen,’ fluisterde opa toen hij de kamer binnenkwam, ‘maar ik zie dat je nog klaarwakker bent.’

Lisa ging rechtop in bed zitten. ‘Wanneer gaan we nou eigenlijk beginnen met het project?’ vroeg ze.

‘We zijn al begonnen,’ zei opa.

‘Nee hoor, meneertje.’

‘Ja hoor, mevrouwetje. Ik zei dat dit project jouw beeld van de wereld en van je leven zal veranderen. Wat dacht of voelde je toen ik dat zo zei?’

‘Ik weet niet, volgens mij dacht ik: *cool, dat klinkt leuk*. Ik hou wel van nieuwe dingen.’

‘Aha,’ zei opa, ‘en als je van nieuwe dingen houdt; wat vind je dan van oude dingen?’

‘Dat hangt ervan af,’ zei Lisa, ‘als oude dingen fijn zijn, dan hou ik daar ook van, maar als ze vervelend zijn, dan natuurlijk niet.’

‘Dus je wilt dat wat fijn is behouden en dingen die niet fijn zijn, daar wil je graag vanaf?’

‘Dûh, wie niet?’

‘Waar zou je graag vanaf willen?’

‘Dat heb ik je al gezegd: mama behandelt me als een kleuter. Ze is zelfs zo bezorgd om me dat ze me altijd naar school wil brengen. Maar ik wil zelf naar school fietsen. Niemand uit mijn klas wordt nog door zijn ouders naar school gebracht.’

‘Oké,’ zei opa met een tevreden uitdrukking, ‘was er een periode in je leven waarin je dit wél fijn vond?’

Lisa ging even wat rechterop in bed zitten en zette haar nadenkblik op. ‘Nou... toen ik wat jonger was, vond ik het eigenlijk wel fijn dat

mama me naar school bracht. En dat ze me nog een knuffel gaf op het schoolplein voordat ik naar binnen ging. Ik vond het ook lief dat ze er stond als school uitging en dat we samen naar huis gingen waar de theepot al op tafel stond. Als het regende had ze altijd een paraplu voor mij bij zich of we gingen dan zelfs met de auto. Dus, ja, het was eigenlijk wel heel fijn dat ze me naar school bracht en ophaalde vroeger. Maar nu kan ik het zelf wel.'

'Dus,' zei opa, 'zie je dat sommige dingen die je vroeger wel heel fijn vond, je nu als hinderlijk ervaart? Dat je op een bepaald moment in je leven iets plezierig kunt vinden, maar dat je er op een gegeven moment het tegenovergestelde gevoel door kunt krijgen?'

'Ja, omdat ik veranderd ben,' zei Lisa met luide stem. 'Ik word ouder en groter.'

'Misschien moet je moeder inzien en accepteren dat jij veranderd bent, voordat zij

zelf kan veranderen. Laten we het nu even over je beste vriendin Susan hebben. Bij haar is er ook iets veranderd. Ze wil niet langer jouw beste vriendin meer zijn.'

Lisa keek sip en dacht even na. 'Dus... dat ze mijn vriendin niet meer wil zijn, is omdat *zij* is veranderd? Ik bedoel... het heeft dus niets met *mij* te maken?'

Opa knikte.

'Maar, nee, dat klopt niet. Het heeft juist wel met mij te maken, want ze zegt allerlei vervelende dingen over me,' overdacht Lisa hardop.

'Dat komt omdat ze onzeker is,' zei opa. 'Iedereen die een ander naar beneden wil halen, doet dat vanuit onzekerheid over zichzelf. Susan is kennelijk flink gegroeid en ineens populair in de klas. Dat doet wat met haar en het maakt haar onzeker. Want wat als ze ineens niet meer populair is? Susan is door

al die aandacht veranderd. En dus probeert ze populair te blijven door negatieve aandacht op iemand anders te richten. Dat is de makkelijkste weg. En jij bent als voorheen beste vriendin het makkelijkste slachtoffer daarvoor.'

Lisa's ogen werden groter terwijl ze dit nieuwe inzicht overdacht.

'Dus,' mompelde ze na een tijdje, 'als mama niet tegelijkertijd met mij verandert, vind ik dat niet leuk. En dat Susan is veranderd, vind ik ook niet leuk, want ik ben mijn beste vriendin kwijtgeraakt. Ik word er verdrietig van, maar het komt niet door mij. En dat ze mij pest, dat doet mij pijn, maar eigenlijk is het heel zielig voor haar. Ik kan haar dus gaan zien als zielig meisje, omdat ze zo onzeker is. En...'

Lisa begon sneller en harder te praten, 'misschien vindt mam het wel niet leuk dat ik groter word omdat zij dan het gevoel krijgt dat ze haar kleine meisje kwijtraakt. Maar ik zal altijd haar

dochter blijven, ik word alleen ouder en zelfstandiger. En nu ik denk te weten wat haar dwarszit, kan ik haar uitleggen dat ze zich geen zorgen hoeft te maken. En misschien kan zij dan gewoon accepteren dat ik veranderd ben en dat ik zal blijven veranderen.’

Lisa keek opa met grote ogen vol opwinding aan.

‘Zie je wel?’ zei opa glimlachend terwijl hij opstond, ‘we zijn al begonnen met het project. En we gaan er morgen mee verder. Jij moet morgen goed uitgerust zijn, want het wordt een intensieve dag. Dus ik ga je nu welterusten wensen.’

‘Opa?’ vroeg Lisa zachtjes.

‘Ja?’

‘Voor mij ben jij niet veranderd, zo lang als ik je ken. Je bent in mijn ogen altijd al dezelfde

lieve opa geweest. Wanneer ben jij voor het laatst veranderd?’

Opa had deze vraag niet verwacht. Hij dacht even na en ging weer op de bedrand zitten.

‘Wanneer ik voor het laatst veranderd ben?’ vroeg hij zichzelf hardop af... ‘Toen jij geboren was en ik je voor het eerst zag en in je oogjes keek, toen voelde het alsof ik door de bliksem werd getroffen. Er was een verbinding tussen ons, alsof ik je al kende. Ik voelde iets dat ik nog nooit had gevoeld, ik kan het niet uitleggen maar het was ouder dan ikzelf, een soort oerherinnering. Het was alsof mijn hart op dat moment openging, groter werd en er een plekje voor jou bij kwam. Oma zei heel mooi dat jij zachtheid in mij wakker had gemaakt.’

Opa keek even in het niets voor zich uit en Lisa vond het fijn om zo naar hem te kijken.

‘Tja en toen gebeurde er een paar jaar later dat verschrikkelijke voorval met je vader.’

Lisa knikte. Ze wist waar opa aan refereerde. 'Toen ik het telefoontje kreeg van de politie,' vervolgde hij, 'toen was het opnieuw alsof ik door de bliksem werd getroffen. Als ik er nu over nadenk, was dat precies het tegenovergestelde gevoel van bij jouw geboorte. Alsof je vader uit mijn hart werd weggerukt. En toen overleed oma een jaar later. Die twee gebeurtenissen hebben mij ook wel veranderd. Maar dat geldt natuurlijk ook voor jou, liefje,' zei opa en hij keek Lisa aan en streelde haar haar.

'Dus er zijn in jouw leven ook dingen gebeurd die je niet wilde...' overdacht Lisa met zachte stem het antwoord op haar vraag. 'En nu? Zijn er nu nog dingen waarvan je zou willen dat ze anders zouden zijn, terwijl dat niet gebeurt? Zoals een droom die niet is uitgekomen?'

Opa keek Lisa recht in haar heldere ogen. 'Als je jong bent, zoals jij, dan droom je over de

toekomst, over wat het leven voor je in petto heeft. Als je oud bent, zoals ik, dan weet je inmiddels dat je de dingen kunt accepteren zoals ze zijn en dat je dromen voornamelijk nog op anderen betrekking hebben. Mijn dromen gaan over jou, over wat jij in je leven allemaal gaat meemaken, wat je gaat doen. Ik had die dromen ook voor je vader, maar die zijn als een zeepbel uiteengespat.'

'Opa, nu zwem je in verdrietige gedachten en je hebt mijn vraag niet beantwoord.'

'Je hebt gelijk,' zei opa met een kleine glimlach, zich realiserend dat zijn kleindochter het altijd haarscherp doorhad wanneer hij ergens omheen draaide. Hij pauzeerde even. 'Ik heb geloof ik even wat tijd nodig voor ik je een echt antwoord kan geven, want er komt nu niet iets naar boven. Ik beloof je dat ik er vanavond over na zal denken, zodat we het er morgen over kunnen hebben, is dat goed?'

Lisa knikte. Ze zuchtte diep, ging ontspannen liggen en sloot haar ogen. ‘Welterusten opa. En succes met het nadenken over je dromen. Ik zal vannacht naar mijn dromen gaan kijken.’ Opa boog zich over haar en kustte zijn enige kleinkind, zijn grote schat, op haar voorhoofd.

Toen hij het licht uitdeed en zachtjes de deur uit liep, vertelde Lisa’s zachte ademhaling hem dat ze al in slaap was gevallen.